

DOSSIER TEMÀTIC PER CREAR HORTS URBANS A CASA I A LA CIUTAT

Introducció

Crear un hort a casa, fins i tot en un entorn urbà, és una activitat enriquidora, gratificant i sostenible que permet a les persones cultivar aliments frescos i saludables fins i tot en entorns urbans limitats.

Aquí tens un dossier amb una selecció bibliogràfica on el contingut es classifica per diferents tipus d'informació per a crear horts urbans a casa i a la ciutat. Aquestes referències bibliogràfiques ofereixen una varietat de consells pràctics per començar amb alguns passos bàsics, tècniques de cultiu, recomanacions sobre què plantar i com cuidar les plantes en un entorn urbà, com sembrar i plantar, així com suggeriments sobre els tipus de tractaments ecològics i afavorir a la biodiversitat.

La tria la formen diferents documents físics, a més, de recursos electrònics de lliure accés amb caràcter divulgatiu i especialitzat.

Aquest fons documental és pot consultar i/o prestar a través del BCNexplor@.

Sumari:

1. Per on començo?	3
2. Llavors/Fes planter.....	4
3. Plantem a terra	5
4. Compostatge.....	6
5. Calendari per a l'hort	7
6. L'hort amb tractaments ecològics	8
7. La biodiversitat: estratègia per a tenir un hort sa.....	10
8. Revistes per consultar en sala	12
9. Últimes incorporacions bibliogràfiques a la Biblioteca	13
10. Novel·les	16
11. Recursos electrònics i publicacions digitals	17
Col·lecció: BCN Smart Rural.....	17
Obres digitalitzades en matèria agrònoma.....	18
12. Pàgines webs	19
Vídeos i documentals	19
Articles	20
Nota de premsa	20
13. Altres cursos i formacions	22

1. Per on començo?

- ✓ [El Huerto en 1m2](#) / [Mel Bartholomew](#). Barcelona : Blume, ©2014
- ✓ [El Jardín culinario : cómo cultivar sus propios frutales, hierbas y hortalizas, cualquiera que sea el tamaño de su jardín](#) / [Andi M. Clevely](#). Barcelona : Blume, 2001.
- ✓ [Guia per al desenvolupament de projectes d'hortos socials ecològics](#) / [Annaïs Sastre Morató, Guillem Tendero Acin](#), Barcelona (Catalunya : Província). Servei d'Acció Social. Barcelona : Diputació de Barcelona, 2017. Col·lecció Eines. Sèrie Benestar i ciutadania ; 5
- ✓ [Haz que tu terraza sea comestible : guía para cultivar hortalizas y cuidar de la salud](#) / [Montse Catalán, Javier Urruela](#). Barcelona : Saga, ©2009.
- ✓ [Hort domèstic: 2011-2012. Apunts de jardineria: Fes de casa teva un jardí](#) / Textos: Mireia Rubio, Mireia Fernández i Teresa Garcerán. Il·lustracions: Mireia Rubio, Mireia Fernández i Escola d'Art Floral. Ajuntament de Barcelona, 2012
- ✓ [Huerto](#) / [Philippe Asseray](#). Barcelona : Larousse, ©2006. Conté: 12 tècniques bàsiques. 30 activitats. 50 plantes fàcils. 50 paraules clau. Sumari. Fitxes de 50 plantes. Terminologia. Índex alfabètic.
- ✓ [La Meva primera guia sobre l'hort urbà](#) / [Josep M Vallès, Òscar Julve](#). Barcelona : La Galera, SAU, 2010.
- ✓ [L'Hort urbà : manual de cultiu ecològic als balcons i terrats](#) / [Josep M Vallès, Bigas Luna](#). Barcelona : Ediciones del Serbal, 2007.
- ✓ [Manual práctico del huerto ecológico : huertos familiares, huertos urbanos, huertos escolares](#) / [Mariano Bueno](#). Estella (Navarra) : La Fertilidad de la Tierra, 2011.
- ✓ [Tu huerto ecológico en casa](#) / [Mariano Bueno](#). Barcelona : Cúpula, 2009.
- ✓ [Un Hort per ser feliç](#) / [Marc Estévez Casaboch](#). Badalona : Ara Llibres, 2013.

MÉS INFORMACIÓ AL CATÀLEG BCNexplor@: [Horticultura](#)

2. Llavors/Fes planter

- ✓ [El Arte de la siembra del huerto y del jardín](#) / [Aldo Colombo](#). Barcelona : De Vecchi, ©2009.
- ✓ [El Huerto familiar ecológico : la gran guía práctica del cultivo natural](#) / [Mariano Bueno](#), [Juan Carlos García](#). Barcelona : Integral, 2013.
- ✓ [El placer de obtener tus semillas](#) : de hortalizas, flores, árboles y arbustos / [Jérôme Goust](#), [José Bové](#). Estella (Navarra) : La Fertilidad de la Tierra, ©2010.
- ✓ [Multiplicar las plantas del huerto y el jardín : siembra, división, esquejado](#) / [Brigitte Lapouge Déjean](#). Artaza : La Fertilidad de la Tierra, 2016.
- ✓ [Semillas](#) / [Andrew Mikolajski](#), [Deirdre Rooney](#). Barcelona : Blume, 2007.

MÉS INFORMACIÓ AL CATÀLEG BCNexplor@: [Llavors](#) ; [Plantes Propagació](#)

3. Plantem a terra

- ✓ [Biojardinería : manual práctico de horticultura y jardinería ecológica](#) / [Quico Barranco](#).
Barcelona : Océano ; 2007.
- ✓ [El Subsuelo : una historia natural de la vida subterránea](#) / [David W Wolfe \(David Walter\)](#);
prólogo de Mónica Fernández-Aceytuno ; traducción del inglés por Javier Calvo. Edición
revisada y actualizada. Barcelona (España): Seix Barral, octubre de 2019. Los tres mundos.
Ensayo.
- ✓ [Jardín con poca agua : \[regar menos es posible! : técnicas para economizar, plantas sostenibles, acolchados ingeniosos y mucho más\]](#) / [Patricia Beucher](#). Barcelona : Larousse,
©2012.
- ✓ [L'Hort del segon origen : l'horticultura del futur amb arrels al passat](#) / [Jordi Puig i Roca](#).
Barcelona : Barcino ; Espluga de Francolí : Museu Vida Rural, 2015.
- ✓ [La revolución de una brizna de paja : una introducción a la agricultura natural](#) /
Masanobu Fukuoka 1913-2008 . EcoHabitar, 2011.
- ✓ [Sembrando en el desierto : semillas para a regeneración del planeta](#) / [Masanobu Fukuoka 1913-2008](#). Murcia : Cauac Editorial Nativa : Marina Alta : Cooperativa Bosque Madre :
Murcia : Red de Permacultura del Sureste Ibérico, 2015.
- ✓ [Sustratos](#) / [Silvia Burés](#). Madrid : Ediciones Agrotécnicas, 1997.
- ✓ [Teaming with nutrients : the organic gardener's guide to optimizing plant nutrition](#) / [Jeff Lowenfels](#). Portland, Or. : Timber Press, 2013.
- ✓ [The Vegetable gardener's guide to permaculture : creating an edible ecosystem](#) /
[Christopher Shein](#), [Julie Thompson](#). Portland, Or. ; London : Timber, 2013.

MÉS INFORMACIÓ AL CATÀLEG BCNexplor@: [Substrats \(Conreu\)](#) ; [Plantes -- Nutrició](#)

4. Compostatge

- ✓ [Compost y abonos naturales](#) / [Andrea Costa](#). Madrid : Susaeta, [2009].
- ✓ [Elabora tu propio lombricompost : el mejor humus para tu huerta, macetas y jardín](#) / [Mariano Bueno](#). Artaza (Navarra) : La Fertilidad de la Tierra, 2015.
- ✓ [Guia de compostatge](#). Barcelona : Ajuntament de Barcelona, 2001.
- ✓ [Le compostage : toutes les techniques et les outils dont vous avez besoin pour partir du bon pied](#) / [Eric Ebeling](#). Canadà : Broquet, 2007.
- ✓ [Manual de compostatge urbà](#) / [Entitat Metropolitana del Medi Ambient](#). Barcelona : Entitat Metropolitana de Medi Ambient, DL 2005. Disponible també en [línia](#).
- ✓ [Sembrar abonos verdes : por una huerta sana y productiva](#) / [Pascal Aspe](#), [Jean-Jacques Raynal](#). Artaza (Navarra) : La Fertilidad de la Tierra Ediciones, ©2016.
- ✓ [Terra preta : how the world's most fertile soil can help reverse climate change and reduce world hunger](#) / Ute Scheub, Haiko Pieplow, Hans-Peter Schmidt, & Kathleen Draper ; foreword by Tim Flannery. Vancouver : Greystone Books, [2016].
- ✓ [Treballar el sòl : un art per descobrir](#) / Àngela D. Bosch i Serra, Pere Porta i Montserrat, Jaume Torres i Fabregat. Lleida : Edicions de la Universitat de Lleida, 2009.
- ✓ [Utilización de compost en los sistemas de cultivo hortícola](#) / [Peter J Stoffella](#), [Brian A Kahn](#). Madrid : Mundi-Prensa, 2005.

MÉS INFORMACIÓ AL CATÀLEG BCNexplor@: [Compostatge](#) ; [Adobs orgànics](#)

5. Calendari per a l'hort

- ✓ [Calendario lunar : de las siembras y labores agrícolas](#) / [Isabel Ortiz](#), [Jose Luis San Miguel](#). Madrid : Susaeta, [2016]
- ✓ [Calendario lunar para el huerto y el jardín : \[cómo sembrar y recolectar en el jardín y en el huerto teniendo en cuenta las fases de la luna\]](#) / [Fausta Mainardi Fazio](#). Barcelona : De Vecchi, 2004.
- ✓ [Calendario natural : la agenda de los ecosistemas](#) / Juan Enrique Gómez, Merche S. Calle. Polonia : Editor independent, 2019.
- ✓ [El Calendario completo para el huerto y el jardín](#) / [Anna Furlani Pedoja](#), [Magali Martija-Ochoa](#). Barcelona : De Vecchi, cop 2006.
- ✓ [El huerto ecológico del convento : para los doce meses del año](#) / Christa Weinrich OSB ; traducción: Eva Nieto, Equipo Susaeta. Madrid : Susaeta Ediciones, 2009.
- ✓ [Influencia de la luna en agricultura y otros temas de principal interés para el campesino y gentes de la ciudad](#) / [Josep Ma Anglés Farrerons](#). Madrid : Mundi-Prensa, 2010. 6a edició revisada.
- ✓ [La agenda del huerto ecológico](#) / Mariano Bueno. Primera edición: marzo de 2022. Barcelona : Integral, [2022]
- ✓ [La permacultura en el huerto mes a mes](#) / [Damien Dekarz](#), Beatriz Mangada Cañas (Traductor). [Madrid] : Mundi-Prensa, [2022]
- ✓ [Lunario 2024 : calendario lunar para el huerto y el jardín ecológicos y para tu salud](#) / [Michel Gros](#), [Artus Porta Manresa](#). Castellvell (Tarragona) : Artús Porta Manresa, 2023.

MÉS INFORMACIÓ AL CATÀLEG BCNexplor@: [Horticultura -- Calendaris](#) ; [Lluna – Influència en l'agricultura](#)

6. L'hort amb tractaments ecològics

L'hort amb tractaments ecològics implica el cultiu d'aliments utilitzant pràctiques agrícoles sostenibles i respectuoses amb el medi ambient. És a dir, sense pesticides sintètics, fertilitzants orgànics, rotació de cultius, control de males herbes manual, aigua eficient, biodiversitat, etc. L'objectiu principal és mantenir un equilibri saludable entre la producció d'aliments i la preservació del medi ambient. Aquest enfocament contribueix a la producció d'aliments sans i sostenibles per a les generacions actuals i futures.

- ✓ [Agricultura ecològica : manual y guia didáctica](#) / [Javier Flórez Serrano](#). Madrid : Mundi-Prensa, 2009.
- ✓ [Alimentos en la huerta : guía para la producción y consumo saludable](#) / [Roberto Zoppolo](#), [Stella Faroppa](#), [Beatriz Bellenda](#), [Margarita García](#). Montevideo : Inia, 2008.
- ✓ [Biopesticidas de origen vegetal](#) / [Catherine Regnault-Roger](#), [B J R Philogene](#), [Charles Vincent](#). Madrid : Mundi-Prensa, 2004.
- ✓ [Conocer y reconocer : las plagas de cultivos protegidos y sus enemigos naturales](#) / [M Malais](#), [W J Ravensberg](#). Países Bajos : Koppert Biological Systems ; Doetinchem : Reed Business Information, [2006].
- ✓ [Determinación del estado sanitario de las plantas, suelo e instalaciones y elección de los métodos de control](#) / [Santiago Soria Carreras](#), [Santiago Soria Ruiz-Ogarrio](#). [Madrid] : Paraninfo, 2012.
- ✓ [El Control de las plagas : el control de las hierbas, hongos e insectos desde la investigación sobre las constelaciones y las potencias](#) / [Maria Thun](#), [Ingrid Suanzes](#). Madrid : Editorial Rudolf Steiner SA, 2016.
- ✓ [Enciclopedia de las plagas y enfermedades de las plantas](#) / [Pippa Greenwood](#), [Andrew Halstead](#), [Royal Horticultural Society \(Gran Bretanya\)](#). Barcelona : Blume, 2002.
- ✓ [Guia d'enemics naturals de plagues en espais verds urbans](#) / [Xavier Pons \(Pons Domènech\)](#), [Roberto Meseguer](#), [Belén Lumbierres](#). Lleida : Edicions de la Universitat de Lleida: Agrotecnio, 2022
- ✓ [Jardín y huerto biológicos](#) / [Marie-Luise Kreuter](#). Madrid, Barcelona, México : Mundi-Prensa, 2005.
- ✓ [Je désherbe sans produits chimiques!](#) / [Denis Pépin](#). Mens : Terre vivante, DL 2015.
- ✓ [Los Cuidados naturales de los árboles: para tratar sin química los frutales y otros árboles](#) / [Éric Petiot](#). Estella : La Fertilidad de la Tierra, 2010.

- ✓ [Plagas y enfermedades en hortalizas y frutales ecológicos : prevenir, identificar y tratar con métodos ecológicos](#) / [Xavier Fontanet i Roig](#), [Andreu Vila Pascual](#). Estella, (Navarra) : La Fertilidad de la Tierra, DL 2014.
- ✓ [Plantas para curar plantas : tratar sin química los problemas del huerto y el jardín](#) / [Bernard Bertrand](#), [Jean Paul Collaert](#), [Eric Petiot](#). Estella (Navarra) : La Fertilidad de la Tierra, 2014.
- ✓ [Qué son los alimentos ecológicos : ¿seguridad alimentaria o alimentación saludable?. La importancia de la elección del consumidor. Dónde conseguir alimentos sanos y ecológicos](#) / [Mariano Bueno](#). Barcelona : RBA Integral, ©2003.
- ✓ [Sembrar, plantar y recolectar en armonía con el cosmos](#) / Maria Thun ; textos recopilados para el horticultor aficionado, con la colaboración de Angelika Throll-Keller. Madrid : Rudolf Steiner, cop. 2009.
- ✓ [SOS del jardinero](#) / [Claude Bureaux](#). Barcelona : De Vecchi, ©2006.

MÉS INFORMACIÓ AL CATÀLEG BCNexplor@: [Plagues agrícoles -- Control biològic](#) ; [Control biològic de plagues](#)

7. La biodiversitat: l'estratègia per a tenir un hort sa

La biodiversitat en un hort no només beneficia la producció d'aliments saludables, sinó que també contribueix a la conservació del medi ambient i al manteniment de ecosistemes equilibrats. Aquí trobaràs algunes estratègies per promoure-la en l'hort com ara el cultiu de diverses espècies de plantes autòctones, crear zones d'hàbitat natural, pràctiques de jardineria sostenible i evitar l'ús excessiu de pesticides i fertilitzants químics, rotació de cultius i associació de plantes, mantenir una font d'aigua o mantenir àrees salvatges.

- ✓ **Biodiversitat** / [Servei de Documentació d'Educació Ambiental \(Barcelona\), Àrea d'Hàbitat Urbà](#). Ed. Ajuntament de Barcelona. Hàbitat Urbà 2014-09. **Accés en línia al BCNROC:** <https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/handle/11703/91388>
- ✓ **Bones pràctiques de jardineria a Barcelona : Conservar i millorar la biodiversitat** / [Albert Punsola](#), [Octavi Borrue](#), [Barcelona](#). Ajuntament. Àrea d'Ecologia Urbana. Barcelona : Ajuntament de Barcelona. Àrea d'Ecologia Urbana, 2016. **Accés en línia al BCNROC:** <https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/handle/11703/101466>
- ✓ **Crea tu jardín de aromáticas : aprende a elegir las, cultivarlas y utilizarlas** / [Nathalie David-Bernadat](#), [Sylvie Hampikian](#), [Brigitte Lapouge-Déjean](#), [Pascual Ayet](#). Estella (Navarra) : La Fertilidad de la Tierra, DL 2014.
- ✓ **El jardí dels pol·linitzadors** / [Coloma, Amar](#), [Districte 9. Sant Andreu](#). Barcelona. Districte 9. Sant Andreu, 2020. **Accés en línia al BCNROC:** <https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/handle/11703/119497>
- ✓ **El Subsuelo : una historia natural de la vida subterránea** / [David W Wolfe \(David Walter\)](#) , [Mónica Fernández-Aceytuno](#) , [Javier Calvo 1973-](#). Edición revisada y actualizada. Barcelona (España): Seix Barral, octubre de 2019.
- ✓ **Enciclopedia de las plagas y enfermedades: mantenga la salud de sus plantas y productos del huerto** / [Pippa Greenwood](#), [Andrew Halstead](#), [Royal Horticultural Society](#). (Nueva edición en lengua española 2022). Blume, 2022.
- ✓ **Guía de : insectos : perjudiciales y beneficiosos para la agricultura** / [Assumpció Moret Benaset](#), [Martí Nadal Puigdefàbregas](#). Barcelona : Omega, 2006.
- ✓ **Insectos que ayudan al huerto y vergel ecológicos : Conocer, atraer, alojar, conservar...** / Texto y fotografías [Jesús Quintano Sánchez](#). Artaza (Navarra) : La Fertilidad de la Tierra Ediciones, [2022].
- ✓ **Jardín y huerto biológicos** / [Marie-Luise Kreuter](#). Madrid, Barcelona, México : Mundi-Prensa, 2005.

- ✓ [La Fleurette et le camionneur : à la découverte de la nature en ville](#) / [Gilles Carcassès](#).
Paris : Les Éditions Ulmer, 2016.
- ✓ [Natura al teu jardí : guia pràctica per conèixer i acollir la fauna propera](#) / [Albert Ruhí Vidal](#).
Figueres : Brau, 2007.
- ✓ [The wildlife gardener : creating a haven for birds, bees and butterflies](#) / [Kate Bradbury](#), [Julie Watson](#). London : Kyle Books, 2013.
- ✓ [Vida secreta de tu huerto : ecología para la nueva agricultura](#) / [J Luis Martínez-Zaporta](#), [Víctor Paíam](#). Teruel : EcoHabitar, DL 2016.
- ✓ [Enciclopedia de las plagas y enfermedades : mantenga la salud de sus plantas y productos del huerto](#) / Pippa Greenwood y Andrew Halstead, RHS Plant Health. (Nueva edición en lengua española 2022). Vallvidrera, Barcelona : Blume, [2022].

MÉS INFORMACIÓ AL CATÀLEG BCNexplor@: [Biodiversitat](#) ; [Pol·linització per insectes](#) ; [Relacions insecte-planta](#) ; [Insectes útils](#)

8. Revistes per consultar en sala

✓ **Agrocultura**

Revista **trimestral** publica reportatges, articles tècnics, temes de biodiversitat agrícola, bioconstrucció i biojardineria, entrevistes, opinió, novetats editorials i propostes digitals. Editat per l'associació L'Era per dotar d'eines per avançar en la producció ecològica i per oferir arguments que ajudin a reflexionar sobre el món rural i el paper que hi té la pagesia. Galardonada amb el Premi Alimentació Ecològica i Biodiversitat 2008 concedit pel Ministeri d'Agricultura i la Fundació Biodiversitat. Accés als sumaris i a fragments dels articles: <https://www.agrocultura.org/sermons-category/2022/>

✓ **Les Quatre saisons du jardin bio.**

Revista **bimestral** en francès sobre jardineria biològica i ecologia. Accés als sumaris des del 2000 fins l'actualitat: <https://boutique.terrevivante.org/959-anciens-numeros.htm>
Accés a la pàgina web: <https://boutique.terrevivante.org/459-magazine-les-quatre-saisons.htm>

✓ **Lien Horticole**

Revista **mensual** en francès sobre horticultura i paisatgisme. Accés als sumaris del 2004 a l'actualitat: <http://www.lienhorticole.fr/epaper/4.1.2/kiosk>

✓ **Phytoma**

Revista **mensual** en castellà sobre sanitat vegetal. Accés als números des del 2016 a l'actualitat: www.phytomadigital.com

✓ **Normes tecnològiques de jardineria i paisatgisme**

[NTJ 05A : subministrament de sòls i productes nutrients : Encoixinats](#) / [Col·legi Oficial d'Enginyers Tècnics Agrícoles i Pèrits Agrícoles de Catalunya](#). Barcelona : Col·legi Oficial d'Enginyers Tècnics Agrícoles i Pèrits Agrícoles de Catalunya, 2004.
Normativa, legislació i bibliografia consultades. Avantatges i inconvenients dels productes utilitzats com a encoixinats. Característiques dels encoixinats.

9. Últimes incorporacions bibliogràfiques a la Biblioteca

- ✓ [Tu huerto de interior](#) / Elizabeth Millard ; [traducción: Jaume Muñoz Cunill]. Barcelona : Libros Cúpula, 2015.

L'horticultura sempre serà una activitat majoritàriament d'exterior, però si tries les plantes correctes i aconseguixes crear un entorn acollidor, pots fer créixer gairebé qualsevol producte també a l'interior de casa teva. Les plantes aromàtiques, els brots i els germinats són algunes de les més senzilles de sembrar i permeten, per molt pocs diners, consumir vegetals de collita pròpia en tan sols una o dues setmanes des del dia de la plantació.

- ✓ [Compost y control biológico de las enfermedades de las plantas](#) / coordinador: Mª Isabel Trillas-Gay ; autores: Mª Isabel Trillas-Gay ... [et al.]. Madrid : Mundi-Prensa, 2014.

Aquesta obra recull els estudis més significatius a nivell nacional i internacional sobre la supressivitat natural dels composts, entesa com la reducció de la incidència d'algunes de les malalties més importants de les plantes. Hi ha un paral·lelisme entre la supressivitat natural dels sòls i la supressivitat de determinats productes derivats del procés de compostatge de residus. El llibre realitza una profunda anàlisi d'aquesta temàtica on les propietats físiques i la composició química dels composts són els responsables dels tipus de microorganismes que s'establiran en els composts i al seu torn incidiran sobre la salut de les arrels i l'estat nutritiu de les fulles de les plantes.

- ✓ [Gardening with biochar: supercharge your soil with bioactivated charcoal](#) / Jeff Cox. North Adams, MA: Storey Publishing, [2019].

El *biochar*, carbó vegetal de fusta o altres tipus de biomassa, s'està convertint en el mètode preferit pels jardineros orgànics, tant per les seves excel·lents habilitats per enriquir el sòl, com per a la seva capacitat de capturar carboni al sòl, per millorar el creixement de les plantes i per a la salut del planeta. Aquesta és la primera guia completa per entendre-la, elaborar-la i utilitzar-la amb eficàcia al jardí de casa. En aquest manual d'accés a tots els públics, s'explica què és el *biochar* i proporciona instruccions detallades sobre com es pot fer a casa, juntament amb pautes específiques per utilitzar-lo per enriquir el sòl i prevenir l'erosió.

- ✓ [Cultiva tu huerto en macetas : 30 proyectos infalibles para pequeños jardines, balcones y terrazas](#) / Philippe Asseray ; dirección editorial: Jordi Induráin Pons ; edición: Carlos Dotres Pelaz ; traducción: Ana Peris Moreno ; revisión y adaptación: Josep M. Vallès Casanova. Barcelona : Larousse, 2019.

Projectes i consells recollits en aquest llibre que permeten descobrir les plantes hortícoles que millor poden créixer i quines són les varietats més adaptades a el cultiu en test o jardineria, presentant-les classificades segons l'estació de recol·lecció apropiada, així com amb informació sobre el moment òptim per plantar-les o sembrar-les.

- ✓ [Asociar cultivos en el huerto ecológico : ejemplos de asociaciones y diseños de cultivos](#) / texto, Claude Aubert ; traducción: Pascual Ayet. Artaza, Navarra : La Fertilidad de la Tierra, marzo 2017. Col·lecció: Guías para la fertilidad de la tierra; 23.

Associar diferents cultius funciona: menys plagues i malalties i més collita. Per aconseguir-ho, l'autor proposa una selecció d'associacions comprovades amb èxit, elegides a partir de la seva pràctica i d'investigacions realitzades en el món sencer. Una guia per combinar hortalisses entre un llistat de 30 (amb les seves característiques, la seva família botànica, període de plantació o sembra, profunditat d'arrelament, etc.) indicant les associacions que els són favorables i les desfavorables. També descriu 5 models d'horts associats, des del mini hort de 10 m² a horts de 200 m² o més, amb plans de suport i indicant fins i tot les rotacions més adequades al llarg de l'any.

- ✓ [Tornar a pagès : manual pràctic d'horticultura](#) / Nil Barceló ; il·lustracions de Judit Roma. La Bisbal d'Empordà : Edicions Sidillà, febrer 2020.

Manual pràctic per saber quan i com s'han de sembrar o plantar les hortalisses, com s'ha de vigilar el creixement de les plantes, dels cereals, de les herbes remeieres i dels arbres fruiters, com reconèixer el tipus de sòl on voleu construir el vostre hort o com es fa una bassa per aprofitar l'aigua de la pluja i assegurar el rec que cal. El llibre explica com conservar els productes de l'hort per anar-los consumint al llarg de l'any i com eliminar ecològicament les plagues que poden afectar als conreus. Finalment, dona pistes dels animals que poden contribuir a l'èxit d'una petita explotació per produir millor.

- ✓ [El Jardín de las microverduras : guía para el cultivo en interior de verduras propias de gourmets](#) / Mark Mathew Braunstein ; traducción: Juan Carlos Ruiz. Rubí, Barcelona, España : Ediciones Obelisco, febrero de 2019.

Les microverdures -les tendres i joves plàntules de les herbes, hortalisses, llegums, llavors i grans- estan plenes de sabor i contenen entre quatre i sis vegades més vitamines i fitoquímics en les fulles. L'autor explica d'informació detallada i útil tot el necessari per saber cultivar-les a casa, de forma econòmica i fàcil. En el llibre també s'explorin tots els aspectes d'aquesta forma única de conreu, i inclou una guia amb prop de cinquanta espècies de microverduras que ofereix el perfil de cadascuna d'acord amb el seu sabor, necessitats especials de maneig i molt més.

- ✓ [Arrelats a la terra : propostes per a una agricultura regenerativa](#) / Francesc Font Rovira ; pròlegs de Sílvia Abril i Mònica Usart. Manresa : Tigre de Paper, setembre 2020.

Ens trobem immersos en una crisi sanitària sense precedents i a les portes d'una crisi social, ambiental i econòmica que d'aquí a pocs anys afectarà tot el planeta. En aquest llibre trobareu les claus per comprendre, practicar i consumir l'agricultura regenerativa i entendre per què, malgrat els beneficis, aquest no és encara un moviment majoritari entre el sector primari.

- ✓ [L'Hort biològic : com construir i gaudir d'un ecosistema ple de vida](#) / Jesús Vegas Capilla, Miquel Macias i Arau. Figueres : Brau, novembre 2020.

El volum exposa amb detall i precisió totes les tasques necessàries per a la producció d'hortalisses i fruites i ens proposa l'observació de l'hort setmana a setmana, convidant-nos a percebre'l com a

ecosistema d'organismes vius. El llibre ens anima a cultivar el nostre propi hort biològic, ens explica com fer-ho i com podem gaudir amb aquesta tasca.

- ✓ [El Jardinero horticultor : manual para cultivar con éxito pequeñas huertas biointensivas](#) / Jena-Martin Fortier ; prólogo: Laure Waridel ; ilustraciones: Marie Bilodeau ; traducción: Sidney Flament Ortún, Bruno Macías. Barcelona : Atalanta, 2020.

Basat en mètodes de producció de baixa tecnologia amb un alt rendiment, el llibre ofereix informació sobre com cultivar sense tractor i minimitzar les despeses de combustibles fòssils; la maquinària i les tècniques de cultiu idònies; com cultivar sistemàticament diverses hortalisses, atenent la gestió de les males herbes i les plagues, etc. Una guia pràctica, completa i actualitzada d'agricultura a petita escala, que demostra que viure del cultiu d'aliments, sense fer una gran inversió ni tenir un terreny extens, és més accessible del que sembla. Aquest manual reprèn les explicacions d'Eliot Coleman i aplica molts dels seus principis fonamentals, que ofereixen als aspirants a pagès uns coneixements sòlids per guanyar-se la vida amb les seves collites.

- ✓ [Agricultura urbana integral : ornamental y alimentaria : una visión global e internacional](#) / editores coordinadores Julián Briz, Isabel de Felipe. Madrid : Ministerio de Agricultura, Alimentación y Medio Ambiente, 2015.

Aquesta publicació mostra una visió global de l'agricultura urbana, i s'estructura en quatre àrees diferenciades: socioeconòmica i gestió, àmbit europeu, àmbit llatinoamericà, art i tecnologia. Consta de 30 capítols, en què col·laboren 51 autors d'11 països. Els temes i els enfocaments són molt diversos, com correspon a la pròpia realitat de l'agricultura urbana integral, la pluralitat i les experiències dels mateixos autors.

- ✓ [Agricultura regenerativa : el perquè, el com i el què](#) / Francesc Font, Nuri Madeo ; amb pròlegs de Darren J. Doherty, Joel Salatin. Madrid : Ediciones Mundi Prensa, setembre 2020.

Aquesta obra, escrita en un llenguatge senzill, narratiu i en molts casos autobiogràfic, es pot considerar un manual pràctic amb exemples i resultats reals que mostren com fer servir l'agricultura regenerativa. Una metodologia que aglutina una varietat de tècniques de cultiu innovadores que comparteixen un objectiu comú: restablir l'equilibri als ecosistemes agraris a través de la regeneració dels sòls, a més de millorar la rendibilitat de les explotacions i cultivar aliments més sans. Per tant, aquest sistema té avantatges enormes per al medi ambient, l'economia i els aspectes socials.

- ✓ [Guía práctica ilustrada para el horticultor autosuficiente y la vida en el campo](#) / John Seymour, Will Sutherland. Blume, 2020.

Una guia clàssica i atemporal per a viure més sostenible d'un dels pares del moviment per l'autosuficiència. Des de fa més de quaranta anys, l'autor és una font d'inspiració per a milers de persones que volen viure de manera més responsable i ecològica. Aporta informació sobre com tallar llenya, cultivar els seus propis productes, elaborar cervesa i formatge, i fins i tot criar i sacrificar bestiar.

10. Novel·les

- [El huerto de una holgazana : confesiones de una aprendiz](#) / Pia Pera ; traducción de Miguel Ros González. Errata Naturae, 2022.

Gràcies a una finca abandonada a Toscana, l'autora aconsegueix deixar enrere la metròpoli i aprendre a treballar la terra. Però l'hort és un sever mestre que desvetlla de manera despietada derrotes i fracassos, per això, Pia ens ensenya a afrontar-los. En aquesta obra, l'autora presta especial atenció a aquest dur mentor, es torna el seu aprenent i ens envolta de la seva literatura. De les cireres a Kafka, de l'aventura de plantar els bulbs a Pasolini, l'escriptura de Pia refulgeix entre l'horticultura i la poesia, entreveient flors i fruits amb amistat, saviesa, patiment, determinació i amor.

Matèries: [Conreus hortícoles -- Itàlia](#) ; [Jardineria -- Itàlia](#) ; [Novel·la biogràfica -- S.XXI](#) ; [Novel·la italiana—S. XXI](#)

- [Las virtudes del huerto : Cultivar la tierra es cultivar la felicidad](#) / Pia Pera. Errata Naturae, 2023.

Una obra literaria donde la autora expresa lo humano y extraordinario de sentirse reconciliada con la naturaleza y querer compartirlo. Invita a la reflexión y al disfrute de las conexiones con el mundo verde desde lo más cercano.

Matèries: [Horts—Itàlia](#) ; [Filosofia de la natura](#) ; [Novel·la biogràfica—S. XXI](#) ; [Novel·la italiana—S. XXI](#)

- [Un siglo verd : 100 lliçons de vida de Joan Carulla](#) / Carlos Fresneda ; pròleg de Pilar Sampietro ; traducció d'Àlvar Valls. (Primera edició). Pagès Editors, 2023.

Aquesta obra retrata la llarga vida de Joan Carulla Figueres qui porta un segle avantçant-se al seu temps. Va aprendre del seu pare l'ofici de pagès a Juneda i de més gran es va convertir en "l'avi dels terrats verds" al cor de Barcelona. Conegut també com el "pagès urbà", Carulla ha sabut convertir la seva enyorança del camp en una solució real davant del canvi climàtic. El seu terrat comestible, en un cinquè pis, amb quaranta arbres fruiters i interminables fileres de vegetals, marca el camí de les ciutats verdes des de fa mig segle.

Matèries: [Carulla, Joan,—1923-](#) ; [Agricultura urbana](#) ; [Ecologistes—Catalunya—Biografia](#)

11. Recursos electrònics i publicacions digitals de lliure accés

- [Guies sobre compostatge per a tothom](#)

Amb l'objectiu que el compostatge domèstic s'introdueixi a la vida quotidiana dels centres educatius de la ciutat, l'Ajuntament de Barcelona posa a la vostra disposició tot un seguit de material i de serveis per tractar el compostatge amb el vostre alumnat. **Disponible en pdf.**

- ✓ [Recomanacions per a una millor gestió de l'aigua a horts, escocells i jardins](#)

L'aigua és un bé malauradament cada cop més escàs. En aquest document hi trobaràs una sèrie de recomanacions per tal que puguis fer una bona gestió de l'aigua al teu jardí, parterre, hort o escocell.

- ✓ [Millora de la biodiversitat dels horts](#)

Dins del programa municipal de l'Ajuntament de Barcelona 'Estratègia Agricultura Urbana 2019-2030' es van realitzar un fullets informatius didàctics sobre biodiversitat, ecologia agrícola i fauna.

Col·lecció: BCN Smart Rural

Col·lecció que edita la Diputació de Barcelona amb l'objectiu de posar al centre de l'agenda política del territori el dret a una alimentació saludable, sostenible i de proximitat per als ciutadans. Al mateix temps, és un projecte que implementa i impulsa una estratègia intel·ligent de desenvolupament agrari a la Barcelona rural. Cofinançat pel Fons Europeu de Desenvolupament Regional (FEDER) de la Unió Europea, en el programa operatiu FEDER de Catalunya 2014-2020.

- [Nova pagesia: Guia pràctica per facilitar l'accés a la terra a emprenedors agraris](#) / Sònia Callau i Berenguer, Neus Monllor, Anna Roca. Ed. Diputació de Barcelona, 2024. **Disponible en pdf.**

Una publicació digital que neix amb la voluntat de reactivar els sistemes agroalimentaris. Dirigida especialment a Ajuntaments i ens locals interessats a fomentar una nova generació d'empresaris agrícoles i ramaders, la guia té com a objectiu facilitar la incorporació de persones a l'activitat agrària, tant les que són de família pagesa com les que no hi tenen vincles. Amb una mirada focalitzada en dinamitzar el sector primari de proximitat, la guia explica els passos que ha de seguir una entitat local per facilitar els processos de relleu generacional al camp i proposa la creació d'un Servei d'Acollida Pagesa (SAP).

- [Alimentem Barcelona: Guia pràctica per impulsar estratègies alimentàries locals](#). Ed. Diputació de Barcelona i Banc de Terres, 2022. **Disponible en pdf.**

Una publicació digital basant-se en estudis científics, projectes de referència i els fenòmens més recents dedicats al restabliment de la governança alimentària des de la política pública local, els

autors proposen en aquesta publicació un full de ruta que pugui servir d'inspiració per avançar cap a models alimentaris més saludables, segurs i sostenibles.

- [L'aventura de ser pagès: Petita guia d'emprenedoria agrària](#). Ed. Diputació de Barcelona i Banc de Terres, 2022. **Disponible en pdf.**

En aquesta petita guia trobaràs: Un mapa amb els bancs de terres de Catalunya, un llistat amb els espais d'acollida a l'emprenedoria agrària que hi ha repartits arreu del territori i tota la informació de les passes que cal seguir per constituir la teva empresa i convertir-te en pagès.

Obres digitalitzades en matèria agrònoma

Són dos publicacions anteriors al 1800 de lliure accés que tenen la seva originalitat per la informació valuosa i necessària per conèixer el passat i entendre el present en temes agrícoles.

1. [El Libro de agricultura de Al Awam](#) / Ibn al-Awwam, José Ignacio Cubero Salmerón. Junta de Andalucía. Consejería de Agricultura y Pesca, 2002. II Volums.

Kitab al Filaha (Llibre d'Agricultura) escrit per Ibn Al-Awwam, originari de Sevilla, a la segona meitat del S. XII- mitjans del S. XIII, és un important tractat enciclopèdic que recull tot el saber agrícola i zootècnic del seu temps. Va ser exclusivament a Espanya on es va crear i desenvolupar una literatura agrícola en llengua àrab, especialment durant els segles XI i XII. I encara que aquesta obra no és coneguda per la seva originalitat, és apreciada com una recopilació extensa i útil de cites d'escriptors antics i fonts àrabs espanyoles. Va ser la primera obra d'aquest gènere a ser traduïda a les llengües europees pels orientalistes moderns; es va publicar una edició espanyola a Madrid el 1802, i després va venir una francesa en el 1867.

Accés lliure en format [pdf](#).

2. [Los Doce libros de la agricultura, que escribió en Latín Lucio Junio Moderato Columela, traducidos al castellano por Juan María Alvarez de Sotomayor y Rubio](#). Imprenta de D. Miguel de Burgos, 1824. - 2 v.(XXIV, 322 ; 229, [6], 52 p.)

Una de les obres més completa i antigues que ens han llegat en matèria agronòmica, escrita pel gadità Columela, que va estudiar les feines del camp en tots els seus aspectes.

Accés lliure en format pdf dels dos volums (643 pàg.):

<http://bibliotecadigital.econ.uba.ar/download/Pe/180425.pdf>

També disponibles per llegir en línia a:

Volum I: <https://archive.org/details/HCo184/page/n3/mode/2up>

Volum II: <https://archive.org/details/HCo185/page/n3/mode/2up>

12. Pàgines webs

- [Horts urbans](#)

La xarxa d'Horts Urbans de Barcelona és un programa de participació de l'Àrea de Medi Ambient destinat a les persones més grans de 65 anys de la ciutat, amb l'objectiu d'incorporar-los a activitats de millora ambiental a través del conreu d'hortalisses seguint els principis de l'agricultura ecològica. El programa d'horts urbans a Barcelona es duu a terme en col·laboració amb els districtes. **Més informació disponible a la web.**

- [Sembra Natura: cultivem la ciutat](#)

Barcelona vol augmentar i millorar la superfície agrícola amb un model agroecològic que potencii la biodiversitat i incideixi sobre el model agroalimentari i de consum. Una bona manera de fomentar l'agricultura urbana és facilitar recursos per tal que la ciutadania pugui crear el seu hort a casa o cultivar els horts comunitaris que hi ha a la ciutat. En aquesta pàgina web podreu trobar càpsules de vídeos on s'expliquen les bases per a elaborar horts urbans. També hi trobareu recursos complementaris, webs relacionades i bibliografia. **Més informació disponible a la web.**

- [Ernst Götsch: el creador de la verdadera revolución verde](#)

L'agricultor i creador de l'[agricultura sintròpica](#), la tècnica que combina agricultura i bosc per revitalitzar l'ecosistema. **Més informació a la seva pròpia [web](#).**

Vídeos i documentals

- [¿Qué es la agricultura regenerativa?](#) Marc Gràcia, proyecto Polyfarming, 2020.

L'autor és investigador del CREAM y col·laborador de Planeses Agricultura Regenerativa. A l'enregistrament gaudim d'imatges de la granja Planeses (Girona), finca pilot on es duu a terme el projecte *LIFE Polyfarming*. Al llarg del vídeo s'explica les bases de l'agricultura regenerativa i les innovadores tècniques d'agricultura amb què treballen a la granja per recuperar un sòl fèrtil d'una manera sostenible. A més, es proposa un nou model de paisatge a les ciutats, on es vol integrar zones urbanes amb zones rurals i productives.

- **Els Documentals de TV3: 'Alimentar el Futur'**. 12 octubre 2021. 3CAT.

La crisi climàtica que vivim té molt a veure amb el que mengem cada dia, i cada cop són més els estudis científics que alerten que cal fer-hi alguna cosa de manera urgent, especialment des de les ciutats i les seves àrees metropolitanes. El documental aborda aquesta qüestió a partir de diverses experiències gestades a Barcelona i el seu voltant. També mostra els greus problemes que genera el sistema alimentari actual, des de malalties i epidèmies a contaminació, passant per l'empobriment de la dieta o la precarietat laboral...

- **Documental: 'Compartim la collita'**. Direcció: Philipp Petrich. TV3 (3CAT). 16 gener, 2024. 49 min.

Aquest documental ens parla d'uns agricultors i ramaders que volen trencar amb les estructures convencionals d'un sistema econòmic que els empeny a créixer indefinidament. El cineasta i activista Philipp Petrich ens porta a visitar tres iniciatives d'explotació agrícola comunitària al nord-est d'Alemanya. Totes tres comparteixen un objectiu precís: amb l'ajut dels habitants de la contrada, crear un circuit de subministrament de productes de proximitat basat en els valors de

l'ecologia i del bé comú. Amb coratge, esperit comunitari i una nova relació entre productor i consumidor, pretenen canviar l'agricultura... i un trosset del planeta.

Articles

- [Hidropònics: Agricultura sostenible para el ahorro de agua](#). 7 de juny, 2022. BBVA.

Els sistemes hidropònics redueixen l'ús d'aigua fins a un 90% ja que aquesta es pot reciclar i reutilitzar. Només en reg s'estalvia al voltant d'un 40%, a més de disminuir els costos de producció a causa de la disminució de fertilitzants, pesticides, energia, terreny i maquinària agrícola. D'aquesta manera, els cultius hidropònics són una alternativa sostenible a la lluita contra el canvi climàtic, l'alteració del medi ambient i la degradació dels ecosistemes, productes de la sobreexplotació que ocasiona l'agricultura tradicional.

- [Agricultura vertical: el sistema que puede ahorrar hasta un 90% de agua](#). 1 de febrer 2024. The conversation.

Els avantatges de l'ús de l'agricultura vertical respecte a la tradicional no són només productius, a més, s'han demostrat beneficis econòmics, socials i ambientals. També, altres coses positives són la reducció del consum d'aigua i fertilitzants.

- [Agricultura sintrópica: el giro agrícola desde la raíz](#). Humintech gmbh, 2024.

Article per saber com funciona aquesta nova agricultura autodeterminada, quins són els avantatges i desavantatges, i quins recursos recolzen les proves i la conversió.

- [¿Qué es la agricultura regenerativa?](#). Angela Justamante. 16 octubre, 2021. CREAM.

L'agricultura regenerativa reivindica que la salut del sòl està intrínsecament lligada a la sostenibilitat total del nostre sistema alimentari, des de la qualitat nutricional de les plantes i els animals, fins al futur del nostre planeta. El seu objectiu és, per tant, regenerar, estimular i mantenir la fertilitat i la biodiversitat de la terra: promou un sòl que allotgi una gran quantitat de vida i matèria orgànica i que sigui capaç de produir aliments utilitzant els recursos propis de la natura.

Nota de premsa

- [El certificat hídric per a jardins i espais verd, avança](#). Dilluns, 12 de febrer de 2024

El Parlament de Catalunya valida la creació del certificat d'Eficiència hídrica per a jardins i espais verds, impulsat pel Gremi de Jardineria de Catalunya. Després de mesos de dedicació i diàleg constructiu amb els responsables del govern de la Generalitat i representants dels grups parlamentaris, el Gremi de Jardineria de Catalunya ha assolit un èxit notable: l'aprovació d'un certificat d'Eficiència hídrica per a jardins i espais verds per part del Parlament de Catalunya. **Més informació disponible a la web.**

13. Altres cursos i formacions

- [Horts orgànics, internacionals i propers](#)

Les escoles Víctor Català, Mare de Déu de Montserrat i el Col·legi Jesús, Maria i Josep expliquen aspectes ben diferents sobre un mateix eix comú, l'aprenentatge als espais hortícoles. **Més informació disponible a la web.**

- [Xarxa Parc de les Olors](#)

Xarxa que es dedica al cultiu agroecològic i programat, d'una gran diversitat d'espècies de Plantes Aromàtiques i Medicinals (PAM), sobretot espècies mediterrànies gairebé oblidades. Els Parcs de les Olors són uns espais d'experiències on s'ofereixen activitats enfocades a la divulgació de les PAM. Es dediquem a la venda de proximitat de productes propis i dels seus col·laboradors a través de l'agrobotiga de cada parc i de la botiga online. Tracten d'oferir una estratègia innovadora al camp per millorar les condicions del patrimoni rural i especialment de la gent que s'hi ha de guanyar la vida: assessoren nous projectes i afavoreixen el treball en xarxa. **Més informació disponible a la web.**

- [El Vergel de las Hadas](#)

Centre de sensibilització ambiental i formació en agroecologia i desenvolupament rural sostenible. Ofereixen diferents cursos per a les persones que vulguin iniciar un projecte agroecològic de vida al camp, o per a aquelles que vulguin tenir una experiència de conèixer aquesta forma de vida. Disposen de diferents cursos per escollir:

- ✓ <https://vergelhadas.com/global-de-agroecologia/>
- ✓ <https://vergelhadas.com/taller-de-horticultura-ecologica/>
- ✓ <https://vergelhadas.com/curso-bosque-comestible/>

- [Institut de jardineria i agricultura](#)

A l'institut les Garberes de Castellar del Vallès persones en els àmbits professionals de la jardineria, el paisatgisme, l'agricultura, la ramaderia i la floristeria, fomentant pràctiques professionals basades en la sostenibilitat, l'ecologia i l'adaptació a la nova situació climàtica. En aquest espai, a més de trobar informació sobre els Cicles Formatius i modalitats en les quals s'ofereixen i informació sobre el Programa de Formació i Inserció (PFI) que s'ofereixen al centre, també podreu trobar informació relacionada amb PATT's d'interès i cursos de formació no reglada destinada a professionals del sector que oferim conjuntament amb l'associació l'ERA de Manresa, una associació referent a Catalunya en formació agrària no reglada, amb una llarga història i prestigi.

- [L'Era, Espai de Recursos Agroecològics](#)

Associació que té com a principals objectius el foment de la producció agrària ecològica i l'agroecologia. Ofereixen formació (cursos i tallers) i recursos i fan costat a les persones i entitats

relacionades amb la producció agrària ecològica i l'agroecologia a través de diferents projectes de llarg recorregut o bé de projectes puntuals sorgits d'iniciativa pròpia o bé per encàrrec extern. **Més informació disponible a la web.**

- [Planeses. Formació en agricultura regenerativa](#)

Aprèn un nou model d'agricultura que et permeti respectar el canvi climàtic, la conservació de la biodiversitat i la sostenibilitat alimentària. Una agricultura que li permet produir aliments de qualitat per a tot el món i sense dependre del petroli i de les grans empreses agroquímiques.